

ETNOGRAFIK TURİZM BAĞLAMINDA ÇANAKKALE YÖRESİNDE YAPILAN GELENEKSEL TEKSTİL SERGİLERİNE İLİŞKİN DURUM ANALİZİ



SITUATION ANALYSIS OF TRADITIONAL TEXTILE EXHIBITIONS HELD IN ÇANAKKALE REGION IN THE CONTEXT OF ETHNOGRAPHICAL TOURISM

Çiğdem ÖZKAN*-Aslı AKSOY**

ÖZ: Etnografik turizm, bir bölgenin etno-kültürel özelliklerinin çeşitli şekillerde turizme kazandırılması, turizm faaliyetlerine dâhil edilmesi ve turistlerin etno-kültürel değerleri görme isteğiyle yaptıkları seyahatler olarak tanımlanabilir. Bu çalışmada amaç, geçmişten günümüze Çanakkale ilinde gerçekleştirilen geleneksel tekstil sergilerini araştırmak ve etnografik turizm bağlamında gelişimine yönelik öneriler geliştirmektir. Bu amaca bağlı olarak çalışmada alan araştırması ve açık erişimli kaynaklar incelenerek içerik analizi yapılmıştır. Araştırmada, Çanakkale yöresinde geniş kapsamlı bir Etnografya müzesinin olmadığı, çeşitli özel günler ve etkinliklerde geleneksel tekstillerin sergilendiği ve genellikle süreli sergiler olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yakın tarihlere kadar yörede bulunan Yenice Türk Evi Özel Etnografya Müzesi sürekli sergi örneği olmasına rağmen günümüzde ziyaretçiye kapalıdır, Biga ilçesinde bulunan Halim Bey Konağı Kent Müzesi halen ziyaretçiye açık olan sürekli sergi örneğidir. İstiklal ve Vatan Şairi Mehmet Akif Ersoy'un çocukluğunun geçtiği Çanakkale Bayramiç'te bulunan ve Bayramiç Belediyesi tarafından aslına uygun olarak yenilenerek, 2016 yılında ziyarete açılan evi, karmaşık sergilere örnek gösterilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Etnografik Turizm, Sergileme, Etnografya Müzesi, Kültürel Miras, Geleneksel Tekstil

ABSTRACT: Ethnographic tourism can be defined as bringing the ethno-cultural characteristics of a region into tourism in various ways, including them in tourism activities, and travels made by tourists with the desire to see ethno-cultural values. The aim of this study is to investigate the traditional textile exhibitions held in Çanakkale from past to present and to develop suggestions for their development in the context of ethnographic tourism. Depending on this purpose, content analysis was conducted by examining field research and open access sources in the study. In the research, it was concluded that there is no comprehensive Ethnography museum in the Çanakkale region, traditional textiles are exhibited on various special days and events, and there are generally temporary exhibitions. Although the Yenice Turkish House Private Ethnography Museum, which was located in the region until recently, was an example of a permanent exhibition, it is closed to visitors today. Halim Bey Mansion City Museum, located in the Biga district, is an example of a permanent exhibition that is still open to visitors. The house of Independence and Homeland Poet Mehmet Akif Ersoy, located in Çanakkale Bayramiç, where he

* Doç. Dr.-Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Ayvacı Meslek Yüksekokulu Seyahat, Turizm ve Eğlence Hizmetleri Bölümü/Çanakkale-cigdemozkan@comu.edu.tr (Orcid: 0000-0002-9823-4117)

** Doç. Dr.-Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Ayvacı Meslek Yüksek Okulu El Sanatları Bölümü/Çanakkale-aaksoy@comu.edu.tr (Orcid: 0000-0003-4228-4120)

spent his childhood, and which was renovated in accordance with the original by the Bayramiç Municipality and opened to visitors in 2016, is shown as an example of complex exhibitions.

Keywords: *Ethnographic Tourism, Exhibition, Ethnography Museum, Cultural Heritage, Traditional Textile*

Giriş

Türkiye'nin kuzeybatısında yer alan Çanakkale yöresi, sahil şeridi, zengin tarihi ve kültürel mirası, büyük etnik çeşitliliği ile çeşitli turizm türlerinin geliştirilmesi için muazzam bir potansiyele sahiptir. Bununla birlikte yörenin turizm sektörü günümüze kadar sadece sahil, Arkeo-turizm ve savaş turizmi bağlamında tanınmış, zengin etno-kültürel özelliklerine rağmen etnografik turizm kapsamında değerlendirilememiştir. Bu bağlamda Çanakkale ilinin turizm potansiyeli sahilde yer alan il merkezi ve ilçeler ile adalar ve arkeolojik sit alanları ile kısıtlı kalmıştır. Bu sorunun çözümü yörenin etno-kültürel çeşitliliğinin aktif olarak değerlendirilmesiyle bağlantılı görünmektedir. Günümüzde dünyanın birçok yerinde etnografik turizm alanında projeler geliştirilmektedir. Dünyadaki uygulamalar, bu turizm türünün bir kişinin bir takım manevi ihtiyaçlarını karşılayabildiğini, kişinin ulusal kültürünü daha iyi tanıma ve geleneklerine kendini kaptırma fırsatı sağlayabileceğini kanıtlamaktadır.

Bir ülkede yaşayanların görünümü, inancı, dilleri, zihniyet ve geleneklerini yansıtan kültürel kimlik, diğer halkların ilgisini çekmekte ve böylece ülkede etnografik turizmin gelişimini teşvik etmektedir. Diğer kültürlerin temsilcisi olan yabancı turistler için de bir ülkenin veya yörenin çekiciliğini belirleyen şey, Etnografik kültürünün özgünlüğüdür. Etnografik turizmin nesnelere genellikle geleneksel günlük kültürün etnik tezahürleri hakkında bilgi içermektedir (Komarova, 2015: 78-79).

Çanakkale ili; Yörük, Manav, Türkmen, Tahtacı, Çepni, Balkan Muhaciri (Bulgaristan göçmeni ve Pomaklar, Yunanistan Mübadilleri, Boşnaklar, Çıtaklar, vd.) ve Kafkas azınlıklara (Gagavuz Türkleri, Kumuklar, Çerkezler) ev sahipliği yapması açısından kapsamlı bir etno-kültürel yapıyı ve bu yapıya ait zengin etnografik nesnelere içermektedir. Yöreyle ait etno-kültürel yapının en önemli bileşenlerinden birini geleneksel tekstil kültürü oluşturmaktadır. Bu kültür özellikle, zengin etnik yapısı ve el sanatı üretimlerine rağmen Çanakkale'nin sahil kesimine uzaklığı nedeniyle turizm potansiyeli açısından geri kalmış Biga, Yenice, Çan, Bayramiç gibi ilçeleri ile Ayvacık, Ezine, Lâpseki ilçelerinin Yörük köylerinde değerlendirilebilir bir görünüm sunmaktadır. Çanakkale'de yaşayan çok sayıda etnik topluluğa ait tekstil geleneklerinin araştırılması ve değerlendirilmesi üzerine yapılacak öneri ve çalışmalar, yörenin yüzlerce yıllık etno-kültürel birliği ve çeşitliliğinin aktif olarak tanıtılmasında büyük rol oynayacak ve yörede etnografik turizmin gelişimine öncü olarak, yörenin turizm çeşitliliğini arttıracaktır.

Bu çalışmada amaç, geçmişten günümüze Çanakkale ilinde gerçekleştirilen geleneksel tekstil sergilerini araştırmak ve etnografik turizm bağlamında gelişimine yönelik öneriler geliştirmektir. Çalışma sonuçları, turistik ve gezi faaliyetlerinin düzenlenmesi sürecinde etno-kültürel kaynaklardan daha sistemli bir şekilde yararlanma olanağı sunması açısından önem taşımaktadır.

Kavramsal Çerçeve

Geleneksel kültür, bir milleti diğerlerinden ayıran en önemli unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Geleneksel kültürün korunması ve akılcı kullanımı, turistik bir destinasyonun popüleritesinin sürdürülmesi ve turist akışının sağlanması açısından belirleyici öneme sahiptir. Herhangi bir ulus için ulusal kostümler, ev tekstilleri veya dokumalar, kültürünün ve geleneklerinin somutlaşmış halidir. Bir ulusun tekstilleri onun etnografik nesnelere oluşturur ve etno- kültürel yapısına ışık tutar.

Etnografik turizm; yaşam biçimleri, gelenekler, dil, mutfak, yerleşim yerleri, halk sanatı ve yerel giyim kuşam gibi geleneksel kültürün diğer unsurlarının etnografik mirasını incelemek için yapılan seyahatler olarak tanımlanmaktadır (Butuzov, 2009). Etnografik turizm, bir bölgenin etno-kültürel özelliklerinin çeşitli şekillerde turizme kazandırılması, turizm faaliyetlerine dahil edilmesi ve turistlerin etno-kültürel değerleri görme isteğiyle yaptıkları seyahatler olarak tanımlanabilir. Bir bölgeye dinlenme amacıyla veya kültürel amaçlı gelen turist müze ve ören yerlerini ziyaret edebilir bu nedenle müze ve ören yerlerini yalnızca kültür turisti ziyaret eder veya tatil turisti yalnızca bulunduğu otelde tatil yapar demek doğru değildir. Bu nedenle istatistiki verilere bakılarak müze ve ören yerlerini ziyaret eden kişi sayılarına göre yorum yapmak daha doğru olacaktır. Kültür ve Turizm Bakanlığına bağlı müze ve ören yerlerini 2022 yılında toplam 30.932.311 kişi ziyaret etmiştir (URL-21). 2022 yılında özel müzeleri ziyaret eden ziyaretçi kişi sayıları ise 14.890.214 kişi olarak kayıt altına alınmıştır. Kültür ve turizm bakanlığına bağlı müze sayısı 2022 yılında 211 olmuştur. Özel müze sayısı ise 2022 yılında 341 olarak kaydedilmiştir. Tuik verilerine bakıldığında 2022 yılında bir önceki yıla göre kültür harcamalarında % 88,1 artış yaşanmış, özel ve bakanlığa bağlı müze sayısı % 6,4 artmıştır (URL-22).

Geleneksel tekstiller, ev dekorasyonu ve giyim-kuşam için kullanılan, farklı tarihi ve coğrafi alt bölgelerin tipolojilerini sembolize eden etnografik ürünlerdir. Geleneksel kültürü yansıtan tekstillerin büyük bir bölümü günümüze ancak müze ve çeşitli sergi mekânlarında oluşturulan koleksiyonlarda sergilendikleri veya korundukları takdirde ulaşabilmektedir. Bu nedenle bu bölümde koleksiyon, sergi ve sergilemenin tanımı yapılarak, sergi organizasyonu, sergilenen eserlerin sınıflandırılması, sergi türleri tanıtılacak, geçmişten günümüze Çanakkale yöresinde gerçekleştirilen geleneksel tekstil sergilerinden örneklerle sergileme çeşitleri anlatılacaktır.

Koleksiyon, Sergi, Sergileme Kavramları ve Sergi Organizasyonunun Tanımı ve Sergileme Çeşitleri

Koleksiyon; estetik, öğrenme, yarar sağlama veya zevk amacıyla bir birey ya da kurum tarafından güvenli bir ortamda bir araya getirilen, korunan ve özelliklerine göre sınıflara ayrılmış, kamusal veya özel olmasına bağlı olarak genellikle daha küçük veya daha büyük bir izleyici kitlesine sergilenen nesnelerin bütünüdür (TDK Sözlük, 2021; Desvallées ve Mairesse, 2010: 26). Maddi kültürün önemli bir unsuru olan ve insanların tarihsel gelişim sürecini, sanatsal zevklerini ve becerilerini yansıtan geleneksel tekstiller uygun koleksiyon düzenlemeleriyle müzeler, etnografya evleri, köy odaları, turistik oteller gibi mekânlarda sergilenebilirler.

Sergi, çeşitli eser, ürün, fikir ya da tekniği hedef kitleye sunmak, satmak, tanıtmak amacı ile önceden belirlenmiş; müze, sergi salonu, açık hava ve benzeri alanlarda oluşturulan bir tanıtım işidir (Kuznetsova ve Romanova, 2018: 49). Sergi sözcüğü, sadece sergilenen gerçek bir şeye değil, aynı zamanda sergilenebilir herhangi bir şeye de (bir ses, fotoğraf veya film belgesi, bir hologram, bir röprodüksiyon, bir model, bir enstalasyon veya kavramsal bir model) atıfta bulunmaktadır (Desvallées ve Mairesse, 2010:63).

Sergilemek sunmak, göstermek, eski kullanımıyla teşhir etmek olarak ifade edilmektedir. *Sergi tasarımı*, sergi nesnelerinin kimlik bilgilerini, tarihsel, kültürel, sosyal, siyasal, ekonomik vb. hikâyelerini mekânsal bir kurguya çevirmektir. Her serginin bir amacı, bir yöntemi, bir veya daha fazla mesajı olmalı ve bu mesaj bir cümlede ifade edilebilecek kadar da açık olmalıdır. Bu mesaj serginin konseptini, yöntemini, sergilemenin sebebini ve hedefini içermelidir (Yanar ve arkadaşları, 2018: 70,71).

Sergi Organizasyonu; Sergi alanı ve türünün kararlaştırılması, sergiden yararlanacak hedef kitlenin seçimi, müze çalışanları, uzmanlar ve gönüllülerden oluşan bir planlama ekibi oluşturma, koleksiyon seçimi, sergi metinlerinin hazırlığı ve yazımı, kullanılacak teknolojinin seçimi ve uygulanması, tanıtım ve duyurular ile sergiye dair yayınların hazırlığı gibi aşamaları içerir (Yanar vd. 2018: 71,72).

Sergileme çeşitleri kendi içinde gruplara ayrılmaktadır (Çalışkan, 2016: 32). İlk olarak;

Zaman odaklı sergiler, kendi içinde “Sürekli sergiler ve Süreli Sergiler” olarak ikiye ayrılmaktadır. Adından da anlaşılacağı üzere sürekli açık olan sergilere sürekli dergiler, belirli dönemlerde çeşitli organizasyonlar da açılan sergilere süreli sergiler denilmektedir (Ayan Ergen, 2013: 131; Erbay 2011, 75).

Mekân ve malzeme odaklı sergiler, Sergi mekânının sadece müzeler, galeriler, çeşitli kurumsal mekânlar ve/veya kamuya açık alanlarla sınırlı olmadığı sergi türleridir. Bu sergi çeşidi, gezici sergiler, sanal sergiler, otantik sergiler (tümüyle otantik, kısmi otantik, karışık otantik), dökümanlı ve

dökümanlı sergiler alt başlıklarında toplanır (Ayan Ergen, 2013: 133; Özlek, 2020: 68).

Sosyal Odaklı Sergiler, kendi içinde üç gruba ayrılmaktadır. Anı/hatıra sergileri, eğitim sergileri, Eğlendirici sergiler bu gruba girmektedir (Erbay, 2011).

Eser Odaklı Sergiler, Eserin Amacına Göre, Eserin Birbirleriyle Olan İlişisine Göre, İnteraktif Sergiler olmak üzere üç alt başlıkta incelenirler (Kalyoncu Fırat ve Gülaçtı, 2023: 51).

Sanatçı Odaklı Sergiler, Kişisel Sergiler, Retrospektif Sergiler, Karma Sergiler ve Grup Sergileri olmak üzere dört alt başlıkta incelenir (Kalyoncu Fırat ve Gülaçtı, 2023: 52).

Tasarım Odaklı Sergiler; Bunlar, Bağlamsal, Yerinde, Konulu, İdeolojik/Politik, Karmaşık ve Keşfedici Sergiler olmak üzere 6 alt başlıkta incelenir (Erbay, 2011: .82).

Koleksiyoner Odaklı Sergiler; Kişilerin maddi güçleri ve ilgi alanları doğrultusunda, kendi zevk ve amaçları için yıllar boyunca topladıkları eserleri, kendilerine özel mekânlarda ya da yaptırdıkları binalarda gerçekleştirdikleri sergileme eylemidir.

Literatür Özeti

Turizm sektörü tüm dünyada sürekli bir şekilde değişen ve gelişen bir sektördür. Dinamik bir yapıya sahip olan turizm sektörü, insan ihtiyaç ve beklentileri doğrultusunda çeşitlenmektedir. Akademik yazında buna bağlı olarak güncel turizm çeşitleri ve trendlerine yönelik araştırmalar yapılmakta ve öneriler geliştirilmektedir. Çalışmanın bu kısmında etnografik turizme ve müzeciliğe yönelik yapılmış çalışmalara yer verilmektedir.

Butuzov (2009), “Moskova bölgesinde etno-kültür turizm: devlet ve kalkınma beklentileri” başlıklı makalesinde, Etnografik turizmi; yaşam biçimleri, gelenekler, dil, mutfak, yerleşim yerleri, halk sanatı ve geleneksel kültürün diğer unsurlarının etnografik mirasını incelemek için seyahat olarak tanımlamaktadır. Etnik faktörlerin, siyasi, ekonomik ve kültürel süreçlerin gelişimine etki ettiğini ifade etmiştir.

Desvallées ve Mairesse (2010), “Müzeciliğin Temel Kavramları” adlı kitapta, müze dünyasının kökenlerinin Aydınlanma Çağına dayandığını ve kurumsallaşmasının Fransız Devrimi zamanında gerçekleştiğini söylemektedirler. Geleneksel müze koleksiyonları, sözlü tarih, anı ve bilimsel deney koleksiyonları gibi çeşitli koleksiyon türlerinden söz ederek, kullanılan medya (nesnelere, metinler, hareketli görüntüler, dijital bilgi teknolojisi, mono-medya ve multimedya sergileri), kâr amaçlı olup olmadığı (araştırma sergisi, gişe rekorları kıran sergi, sahne gösterisi sergisi, ticari sergi), zamana bağlı (sürekli-süresiz sergiler) ve müzeografin genel konsepti (nesneye, bakış açısına veya yaklaşıma vb. yönelik sergi tasarımı) gibi yaklaşımlarla sergi türlerini sınıflandırmaktadırlar.

Khetagurova ve Kryukova (2020), “Moskova bölgesinde etnografik turizmin güncel durumu ve gelişim eğilimleri” adlı çalışmalarında, etno-turizmi; etnik, etnografik, ekolojik-etnografik ve antropolojik turizm alt dallarına ayırarak incelemektedirler. Etnografik turizmin sadece sanayi öncesi geleneksel halk kültürünü yansıttığını, etnik turizmin ise hem modern kültüre hem de geleneksele odaklandığını ifade etmektedir.

Gebreyesus ve Alemshet. (2019), “Bir Etnografya Müzesi ve Turizmin Gelişimine Katkısı: Aksum Örneği” adlı çalışmalarında, etnografya müzelerinin hayatta kalmasının turizmin gelişimine önemli katkılar sunacağını, müzeleri turizm faaliyetlerinin bir parçası olarak ön planda tutmak gerektiğini ifade etmektedirler. Konaré (1983), “Afrika’da Yeni Bir Etnografya Müzesi Türüne Doğru” ve Bogaart (1983) ise, “Değişen Beklentiler” adlı makalelerinde, etnografya müzelerinin 1900’lerin başlarında sömürge yönetimlerinin, Afrika ülkelerinin egzotizmi ve folkloru ile kendi ülkelerindeki nüfusu cezbetmek ve bunu yaparak oradaki varlıklarını haklı çıkarmak amacıyla sergi nesnelere toplayıp sergilemeleri amacıyla kurulduğunu ifade etmektedirler.

Papadopoulos (1983), “Yunanistan’da Köylü’nün Müzeolojik Keşfi” adlı makalesinde, müzecilik alanında gelişmelerin başladığı 1930’lara kadar, Yunanistan’da bulunan kostüm, nakış ve mücevherleri içeren özel etnografik koleksiyonlar ve benzeri oluşumların, sergileme bağlamında gerekli yetkinliğe sahip olmadıklarını, çoğu yerel kıyafetli hareketsiz cansız mankenler ve kısmi bilgiler içeren basit etiketlerden ibaret olduklarını söylemektedir. Kostümlerin asıl sahibi olan köylülerin fotoğrafları, günlük yaşamdan sahneler gibi gerçek verilerin yer almadıklarını belirtmektedir. Günümüzde etnografik koleksiyon ve müzelerde bu sorunların mankenleri sıradan hayattan sahnelerle ilişkilendiren fotoğraflar veya köylü faaliyetlerini gösteren çizimler, modeller, dönemin gravürleri ve teknolojik gelişmeler vasıtasıyla kısmen de olsa çözümlendiğini ifade etmektedir.

Ling ve Dartel (2019), “Etnografya Müzesinde Bir Araç Olarak Küresel Moda” isimli makalelerinde, Avrupa’da 19. Yüzyılda kurulmaya başlayan ve ilk örnekleri etnik sömürge el sanatları ve tekstillerini sergilemeye yönelik olan etnografya müzelerini ve bu doğrultuda gerçekleştirilen fuarları, beyaz ırkın nostaljik ziyaretleri için emperyalist düşünceyle gerçekleştirilen girişimler olarak nitelendirmektedirler. İlk etnografya müze örneklerinde tekstil koleksiyonlarının nesnelere ve kullanıcıya yönelik sergileme tarzıyla sergilendiğini, günümüzde ise modanın bir yöntem olarak kullanılmasıyla bu koleksiyonlara, üretici ve üretim safhalarını da betimleyen eğitici bilgiler içeren kavramsal bir boyut kazandırıldığını öne sürmektedirler. Moda ve etnografya arasındaki ilişkiyi müze merceğinden inceleyerek, küresel moda trendlerinin, etnografya müzelerinin geleneksel tekstil koleksiyonlarını yeniden şekillendirilmesindeki rolünü analiz etmektedirler.

Canbakal Ataoğlu (2023), “Türkiye’de Giysi - Moda Sergileri Üzerine Bir İnceleme” adlı çalışmada, zengin bir giyim kültürü, dokuma mirası ve

tekstil üretimine sahip olan Anadolu’da, sıklıkla etnografya ve kültür müzeleri kapsamında yer aldığını ifade ettiği geleneksel tekstil-kıyafet sergilerini genel bir çerçevede toplayıp, belli başlı örnekleri ve görselleriyle sunup tanıtılmaktadır. 19.yüzyıl Avrupa modasıyla eş zamanlılık içermekte olan saray giysileri ve etnografik özellik taşıyan halk giyimi, aksesuarları ve dokumalarının; sergilenme ve teşhir yöntemlerindeki farklılıklara değinerek, geleneksel giysi-kostüm-tekstil müzeciliği ile moda müzeciliği kavramı arasında ayrımı analiz etmektedir.

Uğurlu ve Uğurlu (2020), “Tekstil Müzesi Önerisi” adlı makalelerinde, Anadolu Türk kültürüne ait tekstillerin günümüze değin müzecilik ve müze koleksiyonları bağlamında tam anlamıyla değerlendirilemediğini ifade etmektedirler. Bu bağlamda, gelişmiş yurtdışı tekstil müzelerinden örnekler vererek, özellikle Anadolu göçebe kültürüne ait dokuma ve diğer tekstiller için teknik ve desen özelliklerinin yanı sıra üretilen yer ve üretim safhalarını da betimleyen bilgilendirmelere sahip, çağdaş kalıplara uygun bir tekstil müzesinin içermesi gereken özellikleri betimlemektedirler. Ayrıca eski fütüvvet, ahi, lonca mekânlarında, geleneksel yöntemlerle çalışan sanatçı atölyelerinin kurulmasının bir müze-kent oluşumunda etkili olacağını ve bu doğrultuda belediye, eğitim, sanayi, ticaret ve turizm ile bağlantılı kurum ve kuruluşların desteğine ihtiyaç duyulduğunu belirtmektedirler.

Erbay (2022), “Müzelerde Sergileme ve Sunum Tekniklerinin Planlanması” adlı kitabında, müze, sergileme, sergilemenin kurumsal boyutu ve tarihsel gelişimi, sergileme çeşitleri, müzelerde sergileme ve sunum teknikleri ve bu tekniklerin sınıflandırılması, sergi planlamasında yetki ve görevlerin tanımlanması, sergileme elemanları, hedef kitle ve müze sergi tanıtımının planlanması, sergi yönetim projesinin planlanması, sergi bütçesi, sergileme ve sunum tekniklerinin değişim nedenleri, yeni nesil sergileme ve sunum teknikleri konularını işlemektedir.

Özkan ve Aksoy (2023), “Türkiye’de Geleneksel Tekstillerin Sergilendiği Müzeler ve Sergilemede Güncel Yöntemlerin Analizi” isimli makalelerinde, Türkiye’de geleneksel kültürü yansıtan tekstillerin sergilendikleri özel ve devlet kurumlarına ait müzeler ile özel koleksiyonları tablolar halinde gruplandırarak, sergileme çeşidi bakımından içinde yer aldıkları kategorileri ve sergilenme yöntemlerini örnekleriyle tanıtılmaktadırlar. Buğrul (2018) yaptığı çalışmada, Artvin-Hopa ilçesinde bulunan Etnografya müzesinin, bölgeye özgü kültürel mirasın korunmasında ve gelecek kuşaklara aktarımı açısından oldukça önemli olduğunu, müzenin yerli ve yabancı turistlerin ziyaretleri sayesinde bölge ekonomisine katkı sağladığını ifade etmektedir.

Yöntem

Çanakale ilinde gerçekleştirilen geleneksel tekstil sergilerinin neler olduğunu araştırmak için Google üzerinden açık erişimli, gazete dergi haberlerine, belediyelerin internet sitelerinde yapılan etkinlikler kısmına, valilik ve kaymakamlıkların internet sitelerinden haberlere ve tüm bu haberlerin görsellerine ulaşılarak doküman incelemesi yapılmıştır. Elde

edilen bilgiler derlenerek içerik analizi yapılmıştır. İçerik analizinin amacı, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ulaşmaktır. İçerik analizinde, birbirine benzeyen veriler belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirilerek, okuyucunun anlayacağı bir biçimde düzenlenerek yorumlanmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2008: 227).

Yazarların, araştırmaları sonucunda derledikleri bilgiler ile edinilen veriler, literatür taramasında edinilen sergileme tür ve çeşitlerini kapsayan veriler vasıtasıyla sınıflandırılarak yöreye ait geleneksel tekstillerin değerlendirilebileceği koleksiyon konsepti (teması) önerileri gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın bulgularını oluşturan bu sınıflandırma, çalışmanın özgün yanını oluşturmakta, Çanakkale ili geleneksel tekstil ürünlerinin değerlendirilebileceği ve yörede örneği yok denecek sayıda olan, küçük, orta ve büyük ölçekli köy odası, halk evi, Etnografya müzesi gibi oluşumlarda yer alacak koleksiyonlara tema önerileri sunarak öncülük etmesi açısından önem taşımaktadır.

Bulgular

Bu bölümde, geçmişten günümüze Çanakkale yöresinde gerçekleştirilen geleneksel tekstil sergileri incelenerek, sergileme çeşitleri bağlamında sınıflandırılmış ve tanıtımları yapılmıştır. Bulgular kısmının ikinci bölümü, Çanakkale ilinde kurulacak köy odası gibi küçük ölçekli, Etnografya evi ve Halk Kültürü Müzesi gibi orta veya büyük ölçekli, etno-turizme katkıda bulunacak oluşumlar için sergileme çeşitleri içinden seçilerek oluşturulan, Çanakkale ili geleneksel tekstil ürünlerinin değerlendirilebileceği koleksiyon önerilerini içermektedir.

Geçmişten Günümüze Çanakkale Yöresinde Gerçekleştirilen Geleneksel Tekstil Sergileri

Çanakkale ilinde çok sayıda etnik gruba ait geleneksel giyim çeşitliliği olduğu görülmektedir. Bununla birlikte yöredeki Etnografya Müzeleri, Kent Müzesi veya halk evi benzeri ortamlarda bulunan geleneksel tekstil ve kıyafetler neredeyse yok denecek kadar azdır. Yörede zaman odaklı (sürelili ve süresiz) sergiler bağlamında geçmiş yıllarda gerçekleştirilen ve diğer bazı sergileme çeşitlerini de kapsayan az sayıda örnek mevcut olmakla birlikte bu girişimlerin sürdürülebilirliklerinin sağlanamadığı görülmektedir. Bu bölümde, yörede geleneksel tekstilleri sergileme bağlamında geçmişte gerçekleştirilmiş girişimlere dair örnekler, sergileme çeşitlerine göre sınıflandırılıp kısaca tanıtılacaktır.



Görsel 1. Yenice Türk Evi Özel Etnografya Müzesi (Fotoğraflayan: Aslı Aksoy)

Yakın tarihlere kadar yörede bulunan ve günümüzde ziyaretçilere kapalı olan Yenice Türk Evi Özel Etnografya Müzesi sürekli sergilere bir örnektir. 1997 yılında Yenice belediyesi ve Kültür bakanlığının katkılarıyla kurulmuştur. Geniş bir salon içinde etnografik eşyaların bulunduğu altı bölümden (geleneksel giyim-kuşam, başodası, çıkrık odası, sandık odası, mutfak ve seramik bölümü) oluşmaktadır (Aksoy Karadeniz, 2014: 86). İlçe merkezinde, Biga Caddesi üzerindeki Oto Garaj İşhanı'nın 3. Katında bulunan Yenice Türk Evi, yerel yönetimlerin anlaşmazlığı nedeniyle son yıllarda ziyaretçilere kapatılmış ve içindeki tekstillerin ve diğer etnografik eşyaların korunması yapılmayarak, böceklenmiş ve çürümeye terk edilmiştir. Etnografik eserlerin sergilendiği müzede geçmişten günümüze bölgede yaşayan topluluların geleneksel yaşamlarını yansıtan giyim, kuşam, ev eşyası gibi eserler bulunmakla birlikte günümüzde kaderine terk edilmiş durumdadır.



Görsel 2. “Çanakkale Yöresine Ait Gelin Kıyafetleri ve Gelin Adetleri Sergisi”. (URL-1)

54. Uluslararası Troia Festivali kapsamında, 11-13 Ağustos 2017 tarihleri arasında, Sibel Bozkurt tarafından yöreden derlenerek, Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Devlet Güzel Sanatlar Galerisinde açılan, “Çanakkale Yöresine Ait Gelin Kıyafetleri ve Gelin Adetleri Sergisi” yörede yapılmış *sürelili sergilere* örnek gösterilebilir. Çanakkale ili, ilçe ve köylerinde günümüzde halen geleneksel düğün törenleri yapılmakta ve farklı

toplulukların kendilerine ait giyim-kuşam ve eğlence biçimleri bulunmaktadır. Bu nedenle düğün törenlerinde giyilen farklı kıyafetlerin sergilenmesi kültürel mirasın korunması açısından önemlidir.



Görsel 3. “Kale-i Sultaniye’den Günümüze Halk Giysileri” Sergisi (URL-2).

Yörede gerçekleştirilen bir diğer *sürelî sergi*, 10 – 31 Mayıs 2022 tarihleri arasında, Çanakkale Yazar ve Sanatçı Evi’nde düzenlenen “Kale-i Sultaniye’den Günümüze Halk Giysileri” adlı sergidir. Sergi Rıdvan Yüce tarafından Çanakkale ve çevresinde yaşayanlardan toplanan Yörük, Türkmen ve Pomak kültürlerine ait giysi ve takıları ve onların hikâyelerini içermektedir (URL-1).

Mekân ve Malzeme Odaklı Sergiler kapsamında sınıflandırılan *gezici sergilere*, içinde Mehmetçiklerin giydikleri gömlek ve üniformalar, taştan yaptıkları düğmeler ile sahra hastanelerindeki ameliyatlar esnasında acı çekmemek için dişledikleri keçeler gibi tekstillerin de yer aldığı Çanakkale 1915 Gezici Müze sergisi örnek verilebilir (URL-3). Müze koordinatörü Cengiz Yörükaslan tarafından Türkiye’nin her yerinde, Çanakkale’yi görmeyen kişilere, özellikle de öğrencilere Çanakkale ruhunu yaşatmayı planladığı ifade edilen sergi bu bağlamda *sosyal odaklı sergiler* kapsamında sınıflandırılan *eğitim sergileri* dâhilinde de değerlendirilebilir (URL-4)



Görsel 4. Çanakkale Savaşları Mobil Müzesi. (URL-5; URL-6)

Çanakkale yöresi *gezici sergilerine* bir diğer örnek, Çanakkale Savaşları Mobil Müzesidir. Müze, Çanakkale Savaşlarında kullanılan askeri kıyafetlerin ve çeşitli savaş objelerinin modern ışık ve ses sistemleriyle; vitrinlerde, balmumu mankenler üzerinde, fotoğraf, broşür ve poster gibi dökümanlar ve videolarda sergilendiği bir tür içinde, Türkiye'nin tüm illerini gezerek hizmet vermektedir. Bu bağlamda Çanakkale Savaşları Mobil Müzesi, *mekân ve malzeme odaklı sergiler* kapsamında sınıflandırılan *dökümanlı sergiler* ve *eser odaklı sergilerden* biri olan *interaktif sergilere* de örnek teşkil etmektedir.



Görsel 5. Çanakkale İli, Ayvacık İlçesi, Çamkalabak Yörük Köyü, Bahçede Çeyiz Sergisi. (Fotoğraflayan. Aslı Aksoy).

Restore edilerek sunuma açılan köy odaları, köy evleri ve tarihi köşkler geleneksel tekstillerin sergilendiği *tümüyle otantik* veya *kısmi otantik sergileme* alanlarıdır. Ayrıca Anadolu'daki çeyiz serme geleneği de civar köylerden ve dışarıdan gelen yerli ve yabancı turistler için geleneksel tekstillerin görülebileceği *tümüyle otantik sergilemeye* resmi olmayan bir örnek olarak düşünülebilir.

Halı, kilim ve diğer düz dokumalarımızın yer aldığı camilerimiz özellikle yabancı turistler için bir tür *kısmi otantik sergi* alanı olarak algılanabilir. İçlerinde özel koleksiyon olarak da düşünülebilecek yöreden toplanmış yerel el sanatı ürünleri, halı, kilim ve geleneksel tekstillerin olduğu, bazıları otel olarak kullanılan eski yerel binalar da *kısmi otantik sergileme* alanları olarak kabul edilebilirler. Günümüzde Türkiye'nin hemen hemen tüm illerinde görülen yerel yaşam ve yöreye özgü belli başlı iş kollarının canlandırılması tasvir edildiği "Müze Ev-Kent Müzeleri" *kısmi otantik sergileme* türüne örnek gösterilebilir. Çanakkale'nin Biga ilçesinde bulunan Halim Bey Konağı Kent Müzesi, Biga ve çevresine ait çeyiz malzemeleri ile bindallı ve gelinliklerin mankenler üzerinde, diğer etnografik malzemelerle birlikte güncel hayatı yansıtabilecek şekilde düzenlenerek sergilendiği *kısmi otantik sergileme* türüne girmektedir. 19. yüzyıl sonlarında, Antalya'dan gelerek, Biga'ya yerleşen narenciye ve gübre tüccarı Mustafa Bey'in oğlu Halim Bey tarafından yaptırılan konak (Günay, 2011: 17), 2008'de Biga Belediyesine devredilerek restore edilmiş, 2010 yılında kent müzesi olarak açılmıştır (T. C. Biga Kaymakamlığı, (4 Mart 2024). Halim Bey Konağı Kent Müzesi *sürekli sergilere* de örnektir.



Görsel 6. Barbaros Hayrettin Paşa İlkokulu, “Kültürel Mirasımız” Sergisi (URL-7).

Çanakkale ili, Merkezinde bulunan Barbaros Hayrettin Paşa İlkokulu öğrencileri tarafından, öğretmen, veliler ve yardımcı personellerin de katkısıyla, Kültürel Mirasa sahip çıkmak ve gelecek nesillere tanıtılarak aktarmak için hazırlanan proje kapsamında açılan, “Kültürel Mirasımız” isimli sergi *karışık otantik sergilemeye* örnek gösterilebilir (Akşen, 2017, 7 Aralık). Yöreye ait folklor kıyafetleri giyen kız öğrencilerin canlı model olarak yer aldığı sergi, 06.12.2017 tarihinde açılmıştır. Köy ve ilçelerde ikamet edenlerden toplanan günlük ve özel günler için giyilen geleneksel kıyafetler, yerel işlemeli havlu ve peşkirler, halı heybeler, yöresel kilimler gibi ev tekstilleri ve etnografik eşyaların bir arada görülebildiği sergi, *karışık otantik sergilemeye* örnek teşkil edecek şekilde tasarlanmıştır. Sergide bulunan geleneksel tekstillerin, 20. Yüzyılın ilk çeyreğinde köy evlerine kadar girebilen radyo gibi kendisi etnografik bir nesne olmayan fakat o dönemin sosyo-kültürel ortamını yansıtan elektronik bir araçla sergilenmesiyle, modernitenin etnografik anlatıma dâhil edilmesi, izleyicinin geçmişle bugünü ilişkilendirmesine olanak tanıyarak, küreselleşme bağlamında, günümüz toplumunun etnografyadan beklentisine interaktif bir yaklaşım sunabilir.

Çanakkale ilinde geleneksel tekstillerin kullanıldığı *Karışık otantik sergilemeye* bir diğer örnek de, 2018 yılı Kasım ayında, Özlem Kayalı İlkokulunda öğretmen, öğrenci ve velilerinin iş birliğiyle hazırlanan 'Kültür ve Miras' konulu sergidir (Hedef Gazetesi. “Kültür ve Miras Sergisi”.(20.11.2018).



Görsel 8. Çanakkale Özel İsmail Kaymak Ortaokulunun “Yörük Kültürü Sergisi”. (URL-8)

Çanakkale Özel İsmail Kaymak Ortaokulunun öğrencileri tarafından yürütülen Proje kapsamında 2015 yılının Haziran ayında düzenlenen “Yörük Kültürü” sergisi, yörede yapılmış mekan ve malzeme odaklı sergilere dahil olan *dökümanlı sergiler* ve sosyal odaklı sergiler kapsamında yer alan *eğitim sergilerine* örnek teşkil etmektedir. Proje kapsamında, öğrencilerin, 4 Yörük köyünü gezerek çektikleri fotoğraflar ve kısa metrajlı film ile köylerde yapımını öğrendikleri geleneksel kumaş baskı ve doğal sabun örnekleri, Morabbin Parkı’nda kurulan Yörük çadırında sergilenmiştir. Sergide öğrenciler tarafından yerel halk oyunları oynanarak ve Yörük gelenek göreneklerinde kız isteme ve düğün törenini canlandıran “Bin Yıllık Gelenek” adlı drama gösterisi gerçekleştirilmiştir. Ayrıca Orda Bir Köy Var Uzakta” adlı kısa film gösterimi yapılmıştır (T. C. Milli Eğitim Bakanlığı, “Öğrencilerden Yörük Kültürü Projesi” (02.06.2015).



Görsel 9. “Dirilişten Kurtuluşa Cumhuriyet’e Giden Yol” Sergisi (URL-9).

Çanakkale Savaşları Araştırma Merkezi’nde, 23.Eylül. 2023- 5 Kasım 2023 tarihleri arasında, Nejat Çuhadaroğlu küratörlüğünde, gerçekleştirilen, Cumhuriyet’in 100. Yıldönümünde “Dirilişten Kurtuluşa Cumhuriyet’e Giden Yol” sergisi, sosyal odaklı sergilerden *anı/hatıra sergileme* türüne örnek gösterilebilir. Hisart Canlı Tarih Müzesi koleksiyonlarından hazırlanan, Çanakkale Savaşları ve Kurtuluş Savaşı dönemine ait tamamen orijinal eserlerin yer aldığı sergide, Gazi Mareşal Mustafa Kemal Atatürk’ün üniforması, savaş silahları, fotoğraf ve belgeler, Kurtuluş Savaşı dönemi afişleri, objeler ve canlandırmalardan, balmumu heykelden orijinal üniformalı askerler ile savaşa mermi taşıyan geleneksel kıyafetli kahraman köylü kadınlarından oluşan 100’den fazla eser yer almıştır (URL-9). Cumhuriyet’in kuruluşu yolunda Mustafa Kemal Atatürk’ün askerî dehasını ve Türk halkının destansı mücadelesini yansıtan sergi, özellikle gençlerin ve çocukların Kurtuluş Savaşı mücadelesinden ilham almasını ve milli bilinç duygularının güçlendirilmesini hedeflemesiyle, *eğitim sergilerine* de örnek teşkil etmektedir. Sergide yer alan geleneksel kıyafetli kadınların da görüldüğü, savaşı tasvir eden diorama sergiye *interaktif* özellik de kazandırmaktadır.

Geleneksel tekstiller ekseriyetle anonimdir. Belgelenmedikleri takdirde kimin yaptığı bilinmez. Ayrıca halı, kilim, işleme gibi bazılarının büyük emek

gerektiren işler olmaları, sınırlı sayıda yapılmaları, organik yapıda olmaları veya yapan kişi ya da çevrece değer görmemeleri nedeniyle günümüze kadar ulaşamadıklarından kişisel olarak sergilenmeleri mümkün olmamaktadır.

Çanakkale’de geleneksel giyim kuşam röprodüksiyonları veya gelenekselden yola çıkılarak üretilen rekonstrüksiyon tasarımlarının sergilendiği Halk Eğitim Merkezi sergileri, *karma sergilere* örnektir.



Görsel 10. Bayramiç Mehmet Akif Ersoy Evi (URL-20).

İstiklal ve Vatan Şairi Mehmet Akif Ersoy’un çocukluğunun geçtiği Çanakkale Bayramiç’te bulunan ve Bayramiç Belediyesi tarafından aslına uygun olarak yenilenerek, 2016 yılında ziyarete açılan evi, *karmaşık sergilere* örnek gösterilebilir. Mehmet Akif Ersoy Evi toplamda beş odadan oluşmaktadır. Ev içerisinde Mehmet Akif Ersoy’un, annesi Emine Şerife Hanım’ın ve babası İpekli Tahir Efendi’nin gerçeğiyle birebir aynı balmumundan geleneksel kıyafetli heykelleri bulunmaktadır. Ev, iç mekân tasarımları ve az sayıda da olsa yerel halı-kilimleri ve işlemeli tekstilleri içeren dekorasyonuyla o dönemin sosyal ve kültürel yapısını da gözler önüne sermektedir (URL-20).



Görsel 11. Çan ilçesi, Çomaklı köyü, Osmanlı Torunu Köy Müzesi (URL-10; URL-11).

Çanakkale’nin Çan ilçesine bağlı Çomaklı köyünde yaşayan Mehmet Bul’a ait, özel ‘Osmanlı Torunu Köy Müzesi’, *koleksiyoner odaklı sergilere* örnek verilebilir. Müzede, yöreye ait Pomak dokumaları ve çorapları, cansız mankenler üzerinde görülen az sayıda geleneksel kıyafet ve aksesuarları, el halıları, yöreden ve Anadolu’nun çeşitli yerlerinden toplanmış çoğunluğu tarım aletleri olan diğer etnografik eşyalar ile birlikte sergilenmektedir. Geçmişi geleceğe taşımak için ‘Osmanlı Torunu Köy Müzesi’ni 2007 yılında oluşturmaya başladığını belirten Mehmet Bul, müzesinde yer alan etnografik malzemenin Türkiye’nin her bölgesinden toplandığını ve kurulma amacının

anıları canlandırmak olduğunu ifade etmektedir (URL-10). Bu bağlamda müzenin kuruluş amacının anı *odaklı sergileme* olduğu da ifade edilebilir.

Sonuç

Kuzeybatı Anadolu'da yer alan Çanakkale ili, coğrafi konumu ve tarihi nedenlerden dolayı birçok kültür ve medeniyetin kavşak noktasında olmuştur. Toprakları, her biri kendine özgü varoluşundan bir parçayı buraya bırakan ve çok uluslu paleta renkli özellikler katan birçok etnik grup için bir sığınak ve vatan oluşturmuştur.

Çanakkale ilinde çok sayıda etnik gruba ait geleneksel giyim çeşitliliği olduğu halde sadece geleneksel tekstillerin sergilendiği etnografya veya halk kültürü müzesi benzeri oluşumlar halen yoktur. Yörede zaman odaklı (sürelili ve süresiz) sergiler bağlamında geçmiş yıllarda gerçekleştirilen ve diğer bazı sergileme çeşitlerini de kapsayan az sayıda örnek bulunmaktadır. Çanakkale'de geleneksel tekstillerin sergilendiği mekânların genelde kısa süreli açık olan mekânlar olduğu, bayram, tören, kutlama, anma, festival gibi etkinliklerin olduğu zamanlarda kısa süreli sergilerin açıldığı görülmektedir. Sergileme yöntemlerine bakıldığında, geleneksel tekstillerin tanıtımı ve sürdürülebilirliğinin saplanması konusunda yetersiz olduğu ifade edilebilir. Kültürel mirasın bir parçası olan tekstillerin tanıtımı ve yok olmaması için kalıcı sergi salonlarının çoğaltılması gerektiği ifade edilebilir. Bu anlamda kentin yerel yönetimleri ve kamu otoritelerinin desteklerinin önemli olduğu görülmektedir.

Araştırmada, Çanakkale yöresinde geniş kapsamlı bir Etnografya müzesinin olmadığı, çeşitli özel günler ve etkinliklerde geleneksel tekstillerin sergilendiği ve genellikle süreli sergiler olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yakın tarihlere kadar yörede bulunan Yenice Türk Evi Özel Etnografya Müzesi sürekli sergi örneği olmasına rağmen günümüzde ziyaretçiye kapalıdır, Biga ilçesinde bulunan Halim Bey Konağı Kent Müzesi halen ziyaretçiye açık olan sürekli sergi örneğidir. İstiklal ve Vatan Şairi Mehmet Akif Ersoy'un çocukluğunun geçtiği Çanakkale Bayramıç'te bulunan ve Bayramıç Belediyesi tarafından aslına uygun olarak yenilenerek, 2016 yılında ziyarete açılan evi, karmaşık sergilere örnek gösterilmektedir.

Küreselleşme süreci dünya çapında ve Anadolu'nun her yerinde olduğu gibi Çanakkale yöresinde de var olan etnik grupların giderek kimliğini yitirmesine, kültür, gelenekleri ile başta ulusal kostüm ve dokumalar olmak üzere geleneksel sanatlarının birçoğunun kaybolmasına yol açmıştır. Son zamanlarda, etnik-kültürel mirasın ve yerel etnik grupların kültürel paletinin korunması sorunu küresel bir karakter kazanmıştır. Turizmin artan önemi göz önüne alındığında, etno-kültürel konulara aktif bir şekilde değinilmeden turizmin çok yönlü gelişimi düşünülemez. Günümüzde turizm pazarında, tüketiciler arasındaki çekiciliğini artırmak için bölgenin etno-kültürel özelliklerini aktif olarak kullanan birçok kuruluş bulunmaktadır. Kültürel mirasın aktarımında önemli unsurlardan biri olan geleneksel tekstillere sahip çıkılması önemlidir.

KAYNAKÇA

Yazılı Kaynaklar

- Aksoy Karadeniz, A. (2014). Yenice Türk evi özel etnografya müzesi. *İda Life Kültür Sanat ve Turizm Dergisi*, 2 (19), 86-87.
- Arı, Y. (2014). Coğrafyada saha öğretimi ve saha araştırmaları. *Coğrafya Araştırma Yöntemleri*, (ed.: Y. Arı - İ. Kaya), 303-317, Balıkesir: Coğrafyacılar Derneği.
- Ayan Ergen, B. (2013). Sanat yapıtı sergileme ve sunum çeşitlerine örnekler eşliğinde bir bakış. *Akdeniz Sanat*, 6(11), 130-143.
- Bogaart, N. (1983). Changing assumptions. *Museum International*, 35 (3), 145.
- Butuzov A. H. (2009). Sostoyaniye i perspektivy razvitiya etnokul'turnogo turizma v Rossiyskoy Federatsii. *Servis v Rossii i za Rubezhom*, 4 (14), 11-15.
- Canbakal Ataoğlu, N. (2023). Türkiye'de giysi-moda sergileri üzerine bir inceleme. *Sanat ve Tasarım Dergisi*. 32, 231-257.
- Çalışkan, C. (2016). Sergileme tasarımının gelişimi ve müze ile sanat galerilerinin karşılaştırılması. *Yıldız Journal of Art and Design*, 3(1), 26-42.
- Dean, D. (1994). *Museum exhibition: Theory and practice*. London: Routledge.
- Desvallées, A. - Mairesse, F. (2010). *Key concepts of museology*. Paris: Armand Colin.
- Erbay, M. (2022). *Müzelerde sergileme ve sunum tekniklerinin planlanması*. İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş.
- Gebreyesus, T. L. - Alemshet, D. (2019). An ethnographic museum and its contribution to tourism development: The case of Aksum. *African Journal of Hospitality, Tourism and Leisure*, 8(1), 1-12.
- Kalyoncu Fırat, Ö. - Gülaçtı. İ. E. (2023). Sergileme tasarımının tasarım düşüncesi süreçleri bağlamında incelenmesi, *Medeniyet Sanat - İMÜ Sanat Tasarım ve Mimarlık Fakültesi Dergisi*, 9(1), 41-70.
- Khetagurova, V. Sh. - Kryukova, E. M. (2020). Current state and development trends of ethnographic tourism in Moscow region. *Service and Tourism: Current Challenges*, 14(2), 114-123.
- Komarova, M. E. (2015). Etnograficheskaya kul'tura kak regional'nyy turistskiy resurs (Na primere Belgorodskoy oblasti) (Ethnographic culture as a regional tourism resource (experience of Belgorod region). *Sovremennyye Problemy Servisa i Turizma*, 4 (9): 79-87.
- Konaré, A.O. (1983). Towards a new type of ethnographic museum of Africa. *Museum International*, 35(3), 146-149.
- Kuznetsova, I.G. - Romanova, N.M. (2018). *Ensuring safety and security museum collections in exhibition practice*. St. Petersburg: Publishing House "Corvus".
- Lightfoot, F. (1983). New approaches to other cultures in European museums. *Museum International*, 35 (3), 139-144.
- Ling, W. - van Dartel, D. (2019). Global fashion as a tool in the ethnographic museum. *Zone Moda Journal*, 9(2), 71-88.
- Özkan, Ç. - Aksoy, A. (2023). Türkiye'de geleneksel tekstillerin sergilendiği müzeler ve sergilemede mevcut yöntemlerin analizi. *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 7(4), 597-609.

- Papadopoulos, S. (1983). The museological discovery of the Peasant in Greece. *Museum International*, 35 (3), 164-167.
- Özlek, M. (2020). *Çağdaş müze mekânlarının tasarımında kullanıcı deneyiminin bir bağlam yaratma aracı olarak kullanımı*. Ankara: TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- Uğurlu, A., Uğurlu, S.S. (2020). Tekstil müzesi önerisi. *Folklor Akademi Dergisi*, 3 (4), 289-310.
- Yanar, A. vd. (2018). Yüksek ziraat enstitüsüne ilişkin etnografik eser koleksiyonunun oluşturulması ve sergilenmesi. *Ankara Araştırmaları Dergisi*, 6(1), 57-76.
- Yıldırım, A. - Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Elektronik Kaynaklar

- URL-1: <https://www.burasicanakkale.com.tr/haber/10774-canakkale-gelin-kiyafetleri-ve-adetleri-sergisi-acildi> (Erişim: 11.08.2017)
- URL-2: <https://www.trakya-politik.com/canakkalede-halk-giysileri-sergisi-acildi/> (Erişim: 12. 05. 2022)
- URL-3: Çanakkale 1915 sergisi Nevşehir'de büyük ilgi görüyor. <https://www.fibhaber.com/canakkale-1915-sergisi-nevsehirde-buyuk- ilgi-goruyor> (Erişim: 08.11.2016).
- URL-4: <https://www.trthaber.com/foto-galeri/canakkale-1915-savas-malzemeleri-gezici-muzesi-12-yilda-milyonlarca-kisiye- ulasti/52942.html> (Erişim: 03.01.2023)
- URL-5: <https://www.canakkalemobilmuzesi.com/foto-graflar> (Erişim: 04.01.2023)
- URL-6: Çanakkale savaşları mobil müzesi Düzce'de. <https://duzce.ktb.gov.tr/TR-271726/canakkale-savaslari-mobil-muzesi-duzce39de.html> ((Erişim: 13. 05. 2022)
- URL-7: öğrencilerden-kültürel-miras-sergisi. <https://canakkalegundem.net/> (Erişim: 07.07. 2017)
- URL-8: <https://canakkale.meb.gov.tr/www/ogrencilerden-yoruk-kulturu-projesi/icerik/1104> (Erişim: 05.06.2015)
- URL-9: <https://canakkalegundem.net/2023/09/23/dirilisten-kurtulusa-cumhuriyete-giden-yol/> (Erişim: 23.09.2023)
- URL-10: <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/osmanli-torunu-koy-muzesi-ile-tarihe-yolculuk-41737803> (Erişim: 11.02.2021).
- URL-11: <https://www.kaleninseesi.com/haber/15608496/tarim-aletlerinden-olusan-osmanli-torunu-koy-muzesi-ile-tarihe-yolculuk> (Erişim: 4 Mart 2024)
- URL-12: Akşen, D. (2017, 7 Aralık). Öğrencilerden 'kültürel miras' sergisi. Çanakkale Gündem. <https://canakkalegundem.net/2017/12/07/ogrencilerden-kulturel-miras-sergisi/> (Erişim: 7 Aralık 2017)
- URL-13: Çanakkale Gündem. (23.09.2023). Dirilişten Kurtuluşa Cumhuriyet'e giden yol. <https://canakkalegundem.net/2023/09/23/dirilisten-kurtulusa-cumhuriyete-giden-yol/> (Erişim: 4 Mart 2024)
- URL-14: Günay, B. Biga: Kenarından geçilen kent. https://www.spo.org.tr/resimler/ekler/20377ea4bf29ef2_ek.pdf (Erişim: 4 Mart 2024)

- URL-15: Kùltür ve miras sergisi. <https://www.canakkalehedef.com / yerel/kultur-ve-miras-sergisi-h9196.html> (Erişim: 20. 11. 2018)
- URL-16: Osmanlı torunu köy müzesi ile tarihe yolculuk. <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/osmanli-torunu-koy-muzesi-ile-tarihe-yolculuk-41737803> (Erişim: 11.12.2021)
- URL-17: Öğrencilerden Yörük kùltürü projesi. <https://canakkale.meb.gov.tr/www/ogrencilerden-yoruk-kulturu-projesi/icerik/1104> (Erişim: 02.06.2015).
- URL-18: T.C. Biga Kaymakamlığı. Kent Müzesi: Biga Halim Bey Konağı. <http://www.biga.gov.tr/kent-muzesi-biga-halim-bey-konagi> (Erişim: 4 Mart 2024).
- URL-19: Kırım Cumhuriyeti tatil köyleri ve turizm bakanlığı (2020), Kırım Etnografik Turizm Brořuru. https://mtur.rk.gov.ru/uploads/txteditor/mtur/attachments//d4/1d/8c/d98f00b204e9800998ecf8427e/phpgEaZc0_2.pdf (Erişim: 4 Mart 2024)
- URL-20: Mehmet Akif Ersoy'un Bayramiç'teki yenilenen evi ziyaretçi akınına uğruyor! <https://www.son.tv/mehmet-akif-ersoyun-bayramicteki-yenilenen-evi-ziyaretci-akinina-ugruyor/> (Erişim: 5 Mart 2024).
- URL-21: <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=74&locale=tr>. (Erişim: 25.08.2024)
- URL-22: <https://data.tuik.gov.tr/Kategori/GetKategori?p=Egitim,-Kultur,-Spor-ve-Turizm-105>). (Erişim: 25.08.2024).

Extended Summary

Traditional culture is the most important element that distinguishes a nation from others. The preservation and rational use of traditional culture is of decisive importance in maintaining the popularity of a tourist destination and ensuring tourist flow. For any nation, national costumes, home textiles or weavings are the embodiment of its culture and traditions. A nation's textiles constitute its ethnographic objects and shed light on its ethno-cultural structure. Ethnographic tourism is defined as travels made to examine the ethnographic heritage of other elements of traditional culture such as lifestyles, traditions, language, cuisine, settlements, folk art and local clothing (Butuzov, 2009). Ethnographic tourism can be defined as the inclusion of ethno-cultural characteristics of a region in tourism in various ways, their inclusion in tourism activities and the travels made by tourists with the desire to see ethno-cultural values.

The Çanakkale region, located in the northwest of Turkey, has a tremendous potential for the development of various types of tourism with its coastline, rich historical and cultural heritage, and great ethnic diversity. However, the region's tourism sector has only been recognized in the context of coastal, archaeological and war tourism to date, and despite its rich ethno-cultural characteristics, it has not been evaluated within the scope of ethnographic tourism. In this context, the tourism potential of Çanakkale province has been limited to the city center and districts located on the coast, as well as islands and archaeological sites. The solution to this problem seems to be linked to the active evaluation of the region's ethno-cultural diversity. Today, projects are being developed in the field of ethnographic tourism in many parts of the world. World practices prove that this type of tourism can meet a number of spiritual needs of a person, provide the opportunity to better understand one's national culture and immerse oneself in its traditions. Cultural identity, which reflects the appearance, beliefs, languages, mentality and traditions of the people living in a country, attracts the attention of other peoples and thus encourages the development of ethnographic tourism in the country. For foreign tourists who are representatives of other cultures, the attractiveness of a country or region is determined by its ethnographic culture. The objects of ethnographic tourism generally include information about the ethnic manifestations of traditional daily culture (Komarova, 2015: 78-

79). Çanakkale province; It hosts Yörük, Manav, Turkmen, Tahtacı, Çepni, Balkan Migrants (Bulgarian immigrants and Pomaks, Greek Exchanges, Bosnians, Çitaks, etc.) and Caucasian minorities (Gagauz Turks, Kumyks, Circassians) and contains a comprehensive ethno-cultural structure and rich ethnographic objects belonging to this structure. One of the most important components of the ethno-cultural structure of the region is the traditional textile culture. This culture presents an evaluable appearance especially in the districts of Biga, Yenice, Çan, Bayramiç, which are underdeveloped in terms of tourism potential due to their distance from the coastal area of Çanakkale despite their rich ethnic structure and handicraft production, and in the Yörük villages of Ayvacık, Ezine, and Lapseki districts. Suggestions and studies to be carried out on the research and evaluation of textile traditions belonging to many ethnic communities living in Çanakkale will play a major role in actively promoting the region's centuries-old ethno-cultural unity and diversity and will increase the region's tourism diversity by pioneering the development of ethnographic tourism in the region.

The aim of this study is to investigate the traditional textile exhibitions held in Çanakkale from past to present and to develop suggestions for their development in the context of ethnographic tourism. The results of the study are important in terms of providing the opportunity to benefit from ethno-cultural resources more systematically in the process of organizing touristic and travel activities.

Butuzov (2009), in his article titled "Ethno-cultural tourism in the Moscow region: state and development prospects", defines ethnographic tourism as travel to study the ethnographic heritage of lifestyles, traditions, language, cuisine, settlements, folk art and other elements of traditional culture. He stated that ethnic factors affect the development of political, economic and cultural processes. Desvallées and Mairesse (2010), in their book titled "Basic Concepts of Museology", state that the origins of the museum world date back to the Age of Enlightenment and its institutionalization took place during the French Revolution. They classify exhibition types by referring to various types of collections, such as traditional museum collections, oral history, memoirs and scientific experiments, and by the media used (objects, texts, moving images, digital information technology, mono-media and multimedia exhibitions), whether it is for profit (research exhibition, blockbuster exhibition, stage show exhibition, commercial exhibition), time-bound (temporary-permanent exhibitions) and the general concept of the museologist (exhibition design oriented to the object, point of view or approach, etc.).

Khetagurova and Kryukova (2020), in their study titled "Current status and development trends of ethnographic tourism in the Moscow region", examine ethno-tourism by dividing it into ethnic, ethnographic, ecological-ethnographic and anthropological tourism sub-branches. They state that ethnographic tourism reflects only pre-industrial traditional folk culture, while ethnic tourism focuses on both modern culture and tradition.

Gebreyesus and Alemshet. (2019), in their study titled "An Ethnographic Museum and Its Contribution to the Development of Tourism: The Aksum Example", they state that the survival of ethnographic museums will make significant contributions to the development of tourism and that museums should be kept at the forefront as a part of tourism activities. Konaré (1983), in his article titled "Towards a New Type of Ethnographic Museum in Africa" and Bogaart (1983) in his article titled "Changing Expectations", state that ethnographic museums were established in the early 1900s for colonial administrations to collect and display exhibition objects in order to attract the population in their own countries with the exoticism and folklore of African countries and to justify their presence there. Papadopoulos (1983), in his article titled "The Museological Discovery of the Peasant in Greece", states that until the 1930s, when developments in the field of museums began, private ethnographic collections and similar formations in Greece, which included costumes, embroidery and jewellery, did not have the necessary competence in terms of exhibition, and consisted mostly of motionless mannequins in local dress and simple labels containing partial information. He states that there were no real data such as photographs of the peasants, who were the real owners of the costumes, or scenes from daily life. He states that these problems in ethnographic collections and museums today have been partially solved by means of photographs that relate mannequins to scenes from ordinary life, or drawings, models, engravings of the period and technological developments that show peasant activities.

In their article titled "Museums Where Traditional Textiles Are Exhibited in Turkey and Analysis of Current Methods in Exhibition", Özkan and Aksoy (2023) group the museums and private collections belonging to private and state institutions where textiles reflecting traditional culture are exhibited in Turkey into tables and introduce the categories they are in in terms of exhibition type and their exhibition methods with examples. In his study, Buğrul (2018) states that the Ethnography Museum in Hopa district of Artvin is very important in preserving the cultural heritage specific to the region and transferring it to future generations, and that the museum contributes to the regional economy thanks to the visits of local and foreign tourists.

In order to investigate the traditional textile exhibitions held in Çanakkale province, a document review was conducted by accessing open access newspaper and magazine news on Google, the events section on the websites of municipalities, news from the websites of governorates and district governorships, and the visuals of all these news. The information obtained was compiled and content analysis was conducted. The purpose of content analysis is to reach concepts that can explain the collected data. In content analysis, similar data are brought together within the framework of certain concepts and themes, organized and interpreted in a way that the reader can understand (Yıldırım and Şimşek, 2008: 227). This classification, which constitutes the findings of the study, constitutes the original aspect of the study and is important in terms of pioneering the collections that will be included in small, medium and large-scale village chambers, community centers, and ethnography museums, where traditional textile products of Çanakkale province can be evaluated and where there are almost no examples in the region.

Although there is a variety of traditional clothing belonging to many ethnic groups in Çanakkale province, there are still no ethnography or folk culture museums where only traditional textiles are exhibited. There are a few examples of time-based (temporary and non-temporary) exhibitions in the region that were held in the past years and also included some other types of exhibitions. It is seen that the venues where traditional textiles are exhibited in Çanakkale are generally open for short periods of time, and short-term exhibitions are opened during events such as holidays, ceremonies, celebrations, commemorations, and festivals. When the exhibition methods are examined, it can be stated that they are insufficient in terms of promoting and ensuring the sustainability of traditional textiles. It can be stated that the number of permanent exhibition halls should increase in order to promote and prevent the disappearance of textiles, which are a part of the cultural heritage. In this sense, it is seen that the support of the city's local governments and public authorities is important. The research has reached the conclusion that there is no comprehensive ethnography museum in the Çanakkale region, traditional textiles are exhibited on various special days and events, and that there are usually temporary exhibitions. Although the Yenice Turkish House Special Ethnography Museum, which was located in the region until recently, was an example of a permanent exhibition, it is currently closed to visitors, while the Halim Bey Mansion City Museum in the Biga district is an example of a permanent exhibition that is still open to visitors. The house of the Poet of Independence and the Homeland Mehmet Akif Ersoy, located in Bayramiç, Çanakkale, where he spent his childhood, which was restored to its original state by the Bayramiç Municipality and opened to visitors in 2016, is shown as an example of complex exhibitions.

"İyi Yayın Üzerine Kılavuzlar ve Yayın Etiği Komitesi'nin (COPE) Davranış Kuralları" çerçevesinde aşağıdaki beyanlara yer verilmiştir. / The following statements are included within the framework of "Guidelines on Good Publication and the Code of Conduct of the Publication Ethics Committee (COPE)":

Etik Kurul Belgesi / Ethics Committee Approval: Makale, Etik Kurul Belgesi gerektirmemektedir. / *Article does not require an Ethics Committee Approval.*

Çıkar Çatışması Beyanı / Declaration of Conflicting Interests: Bu makalenin araştırması, yazarlığı veya yayınlanmasıyla ilgili olarak yazarların potansiyel bir çıkar çatışması yoktur. / *There is no potential conflict of interest for the authors regarding the research, authorship or publication of this article.*

Katkı Oranı Beyanı / Author Contributions: Her iki yazarın da katkı oranı eşittir. / *The contribution of both authors is equal.*